

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ПОГОДЖЕНО

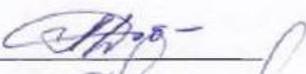
Проректор з навчально-методичної роботи
Каріна НЕМАШКАЛО

Вступ до фахового середовища та культури
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)
для слухачів підготовчого відділення

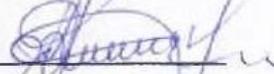
Статус навчальної дисципліни **обов'язковий**

Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробник:
к.і.н., доцент

Людмила ДОБРУНОВА

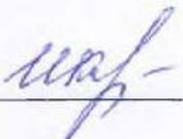
д.е.н., доцент

Олена ДРУГОВА

практичний психолог

Аліна КОРЖЕНКО

Завідувач підготовчого
відділення

Ірина КОНОНЕНКО

Харків
2026

ВСТУП

«Вступ до фахового середовища та культури» для слухачів підготовчого відділення Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця – це навчальна дисципліна спрямована на ознайомлення з майбутньою професією та основами діяльності у вибраній сфері, на розвиток навичок саморегуляції, впевненості та ефективної поведінки під час іспиту, на усвідомлення власних професійних інтересів і орієнтацію у виборі майбутньої професії. Також навчальна дисципліна сприяє всебічному гармонійному розвитку особистості майбутнього спеціаліста, покликана формувати його духовні та інтелектуальні потреби, адже вивчення історико-культурних процесів має забезпечувати такі програмні результати навчання, щоб майбутні здобувачі вищої освіти були готові самостійно визначати закономірності і аналізувати суспільні процеси, що відбувалися у минулому та відбуваються нині, розуміти їх зв'язки та проводити історичні паралелі.

Метою навчальної дисципліни «Вступ до фахового середовища та культури» є формування у слухачів підготовчого відділення цілісного уявлення про майбутню професійну діяльність, особливості функціонування фахового середовища, формування психологічної готовності школярів до складання НМТ шляхом зниження рівня тривожності, розвиток навичок саморегуляції, формування знань про основні культурні події, явища та процеси минулого, активної громадянської позиції через осмислення історичного досвіду українського народу, виховання на засадах патріотизму, шанобливого ставлення до свого минулого, до культури рідного краю, утвердження національних пріоритетів.

Завдання дисципліни – сформувати у слухачів системне розуміння особливостей фахового середовища, принципів академічної доброчесності та професійної етики, розвинути навички ефективної комунікації, самоорганізації, командної взаємодії та адаптації до освітнього простору закладу вищої освіти, а також сприяти усвідомленню соціальної значущості обраної професії та формуванню відповідальної професійної позиції, надати знання про вплив стресу на когнітивні процеси під час іспиту, сформувати навички ефективної поведінки під час НМТ та в ситуаціях підвищеного стресу, поглибити рівень знань щодо вивчення історії та культури рідного краю задля національно-патріотичного виховання, формування історичної свідомості, активної громадянської позиції та любові до Батьківщини.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти слухач
РН 27	СК 14
РН 28	ЗК 9

де, ЗК 9. Здатність дотримуватися принципів академічної доброчесності та норм корпоративної й академічної культури.

СК 14. Здатність презентувати себе як майбутнього фахівця, формувати індивідуальну освітню траєкторію, визначати цілі професійного розвитку та планувати шляхи їх досягнення, зберігати та примножувати моральні, культурні цінності українського суспільства, демонструвати навички самоконтролю, стресостійкості та відповідальності за результати навчання.

РН 27. Усвідомлювати вимоги майбутньої професії, демонструвати готовність до подальшого навчання, розуміти цінність культурної спадщини і використовувати її у своїй професійній діяльності з урахуванням психологічних знань щодо саморегуляції, підвищення мотивації та ефективної підготовки до тестування.

РН 28. Застосовувати принципи академічної культури та доброчесності під час виконання навчальних завдань, коректно працювати з інформаційними джерелами та оформлювати результати власної діяльності відповідно до встановлених вимог.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Заклад вищої освіти та організація освітнього процесу

1.1. Структура закладу вищої освіти та функції його підрозділів.

1.2. Освітня програма, навчальний план, індивідуальна освітня траєкторія слухача підготовчого відділення.

1.3. Види навчальних занять і форми контролю результатів навчання.

1.4. Електронне освітнє середовище та цифрові сервіси слухача.

Тема 2. Академічна культура та доброчесність

2.1. Сутність і цінності академічної культури.

2.2. Принципи академічної доброчесності та відповідальність за їх порушення.

2.3. Основи академічного письма та правила роботи з інформаційними джерелами.

2.4. Етика комунікації в освітньому середовищі.

Тема 3. Вступ. Заселення території і козацька доба

- 3.1. Поява та розселення людей на території краю.
- 3.2. Процеси заселення «Дикого поля», стратегічне значення порубіжжя.
- 3.3. Слобідські полки (Харківський, Сумський, Охтирський, Ізюмський, Острогозький). Особливості управління на Слобожанщині.
- 3.4. Заснування міста Харкова.
- 3.5. Архітектурні пам'ятки: Покровський собор (1689 р.). Спасо-Преображенська церква в Ізюмі (1682–1684 рр.).

Тема 4. НМТ: психологічна готовність. Вибір майбутньої професії

- 4.1. Вплив стресу на когнітивні процеси під час іспиту.
- 4.2. Практичні техніки саморегуляції та стабілізації емоційного стану.
- 4.3. Навички ефективної поведінки під час НМТ та в ситуаціях підвищеного стресу.
- 4.4. Алгоритм дій у разі сильного хвилювання або дезорганізації.
- 4.5. Профорієнтаційне тестування з подальшим обговоренням результатів та формуванням уявлення про можливі напрями майбутньої професійної реалізації.

Тема 5. Самоорганізація та ефективна навчальна діяльність слухача

- 5.1. Тайм-менеджмент у навчальній діяльності.
- 5.2. Методи роботи з навчальною інформацією.
- 5.3. Планування та моніторинг власних результатів навчання.
- 5.4. Розвиток критичного мислення та навчальної автономії.

Тема 6. Професійне становлення майбутнього фахівця

- 6.1. Вимоги сучасного ринку праці до фахівця.
- 6.2. Формування та розвиток професійних компетентностей.
- 6.3. Побудова індивідуальної освітньої та професійної траєкторії.
- 6.4. Можливості університетського середовища для професійного розвитку (наукова, проєктна, позааудиторна діяльність).

Тема 7. Культурне відродження та період модернізації

- 7.1. Харківський колегіум. Григорій Сковорода – «Мандрівний філософ».
- 7.2. Харківський університет (1805 р.) як центр інтелектуального розвитку. Василь Каразін. Іван Котляревський. Григорій Квітка-Основ'яненко. Микола Костомаров.
- 7.3. Харків – перша столиця України в 1919–1934 рр.
- 7.4. «Розстріляне відродження». Микола Хвильовий та об'єднання ВАПЛІТЕ. Лесь Курбас – творець модерного театру «Березіль». Микола Бойчук та його школа «бойчукізму». Будинок «Слово» – трагічний символ культурного процесу 1920-х. Держпром (Будинок Державної промисловості) в Харкові (1925–1928 рр.).

Тема 8. НМТ: поведінка, спокій, результат

- 8.1. Особливості психологічної поведінки під час НМТ.
- 8.2. Практичних технік саморегуляції та зниження тривожності.

8.3. Алгоритми дій у разі емоційного напруження під час іспиту.

8.4. Прийоми підтримки та похвали себе незалежно від результату іспиту.

8.5. Підвищення впевненості школярів у власних можливостях та збереженні внутрішньої опори.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2.

Перелік практичних (семінарських) занять/завдань

Назва теми	Зміст
1	2
Тема 1. Заклад вищої освіти та організація освітнього процесу	Практичне заняття: «Моя освітня програма в університеті» – створення схеми структури ЗВО та обговорення навчальних дисциплін.
Тема 2. Академічна культура та доброчесність	Практичне заняття: «Академічна доброчесність у навчанні» – виконання завдань із правильного пошуку інформації, коректного використання джерел та дотримання етичних норм спілкування в освітньому середовищі.
Тема 3. Вступ. Заселення території і козацька доба	Практичне заняття: Аналіз візуального джерела. «НМТ – Картограф» (розмістити на карті стікери-події, визначити назви і зміст подій).
Тема 4. НМТ: психологічна готовність. Вибір майбутньої професії	Практичне заняття: Практичні техніки саморегуляції та стабілізації емоційного стану. Формування навичок ефективної поведінки під час НМТ та в ситуаціях підвищеного стресу. Відпрацювання алгоритму дій у разі сильного хвилювання або дезорганізації. Проведення профорієнтаційного тестування з подальшим обговоренням результатів
Тема 5. Самоорганізація та ефективна навчальна діяльність слухача	Практичне заняття: «Ефективне навчання слухача» – планування власного часу, визначення навчальних цілей, робота з інформацією та оцінювання своїх результатів.
Тема 6. Професійне становлення майбутнього фахівця	Практичне заняття: «Моя майбутня професія» – ознайомлення з вимогами ринку праці, визначення власних професійних умінь і планування кроків до майбутньої кар'єри.
Тема 7. Культурне відродження та період модернізації	Практичне заняття: «Архітектурне лото» (за картками з фотографіями будівель і визначити назвати архітектурних пам'яток, стиль та епоху, до якої вони належить).
Тема 8. НМТ: поведінка, спокій, результат	Практичне заняття. Ознайомлення з особливостями психологічної поведінки під час НМТ. Відпрацювання алгоритму дій у разі емоційного напруження під час іспиту. Розглядання прийомів підтримки та похвали себе незалежно від результату іспиту.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1. Заклад вищої освіти та організація освітнього процесу	Намалювати просту схему університету, ознайомитися зі своєю освітньою програмою та обрати предмети, які хочете вивчати.
Тема 2. Академічна культура та доброчесність	Виконання завдання «Правила академічної доброчесності у моїй освітній діяльності». Підбір і коректне оформлення інформаційних джерел. Підготовка мініповідомлення (презентація) щодо цінностей академічної культури.
Тема 3. Вступ. Заселення території і козацька доба	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до інтерактивних занять. Виконання вправи «Галерея».
Тема 4. НМТ: психологічна готовність. Вибір майбутньої професії	Виконання вправи «Мій ресурс перед НМТ». Створити схему з трьох кіл «Мій професійний вектор».
Тема 5. Самоорганізація та ефективна навчальна діяльність слухача	Скласти свій розклад навчання та подумати, як встигати більше.
Тема 6. Професійне становлення майбутнього фахівця	Визначити свої сильні сторони та можливості для розвитку в університеті у вигляді матриці SWOT
Тема 7. Культурне відродження та період модернізації	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до інтерактивних занять. Створення віртуального фотоальбому «Архітектурні споруди Харківщини».
Тема 8. НМТ: поведінка, спокій, результат	Написання покроково «Мій алгоритм дій на іспиті».

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Наочні (презентації (Теми 1, 3 – 5, 7 – 8).

Практичні (дискусія, робота малими групами (Теми 1 – 8).

ОЦІНЮВАННЯ

Слухачі під час навчання мають самостійно виконати такі завдання: намалювати просту схему університету, обрати предмети, які хочуть вивчати; виконати завдання «Правила академічної доброчесності у моїй освітній діяльності»; виконати вправи «Галерея», «Мій ресурс перед НМТ»; скласти свій розклад навчання; побудувати матрицю SWOT, створити віртуальний фотоальбом «Архітектурні споруди Харківщини»; написати покроково «Мій алгоритм дій на іспиті» та завантажити все на сайт ПНС.

Результатом виконання всіх зазначених завдань є отримання заліку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Маслійчук В. Л. У полоні прикордонь та наративів. Дослідження з історії Слобідської України XVII–XIX ст. / Володимир Маслійчук. – Харків : Видавець Олександр Савчук, 2021. – 300 с.

2. Кульчицький С. В. Історія України / С. В. Кульчицький, Ю. А. Мицик, В. С. Власов. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2021. – 528 с.

Додаткова

3. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: пошук стратегій управління / Марія Братко // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Київ. університет ім. Бориса Грінченка. Психологія. Педагогіка. – 2014. – № 22. – С. 15–20.

4. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект. / Марія Братко // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. Київ. університет ім. Бориса Грінченка. Психологія. Педагогіка. – 2015. – № 1–2. – С. 11–17.

4. Колесник І. Григорій Сковорода: духовний реформатор українського світогляду / І. Колесник // Український історичний журнал. – 2022. – № 6. – С. 74–85.

5. Пілевич О. Організація культурно-освітнього середовища вищого навчального закладу для формування професійної культури майбутніх фахівців // Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки і перспективи. 2016. – № 8. – С. 76–81.

Інформаційні ресурси

6. Сайт «Історія України: візуальні об'єкти». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/test/training/history>

7. Сайт «Перелік діячів культури, освіти і науки, обов'язкових для вивчення абітурієнтами на ЗНО з історії України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/test/training/history/60512/>

8. Кабанець Ю. Освіта і культура: наскільки Україна готова до вступу в ЄС [Електронний ресурс] / Cedos. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/researches/osvita-i-kultura-naskilky-ukrayina-gotova-do-vstupu-v-yes/>